

BÍRÓ NOÉMI–SZÚCS EDIT

A DEBRECENI EGYETEM MŰSZAKI KARÁNAK
FÉL ÉVSZÁZADA

50 YEARS OF THE TECHNOLOGY FACULTY OF THE UNIVERSITY OF DEBRECEN. The study reviews the higher education background of the technology education from 1965–2000 in relation to its teaching and organizational history. It describes the anniversary ceremony of the Technology Faculty organized in May 2015. Through a selection of the most important statements at this ceremony, the writing shows the results of the Faculty in the past 15 years.

A debreceni műszaki oktatás nagy hagyományokra tekint vissza. A Református Kollégium falai között folyó rajz és vizuális képzés, valamint az építészeti oktatás terén a 18. század végén, valamint a 20. század elején elindított folyamatok reménykeltőek voltak. Sárvári Pál, Kis Sámuel, Beregszászi Pál és mások úttörő jellegű munkásságának azonban nem akadtak követői, így aztán az 1912-ben megalapított Debreceni Tudományegyetemen a természettudományok mellett vagy annak keretein belül, fel sem vetődött a műszaki tudományok oktatása, a mérnökképzés meghonosítása.

A debreceni műszaki oktatás a Műszaki Kar jogelőd intézményeinek tevékenységében éledt újjá a 20. század második felében. A debreceni felsőfokú műszaki képzés kialakítása szorosan kötődött az 1950-es évek végén és az 1960-as évek elején zajló iparosítási és lakásépítési törekvésekhez, amelyek nagy változásokat, jelentős minőségi fejlődést hoztak az építőiparban is. A felsőfokú végzettséggel rendelkező építőgépészmérnökök eleinte a Szovjetunióban szereztek oklevelet, ugyanakkor itthon a középfokú oktatás valamint egyes szakirányú képzések kibontakozására nyílt lehetőség.

Debrecenben az '50-es évek végén születtek az első tervek a színvonalas építőipari képzés bevezetésére. Ekkor jelölték ki a Dembinszky utca – Virág utca – Temető utca közötti területet a jelenleg is ott működő oktatási intézmény helyszínéül. A kezdeti elképzelések szerint „a 109. sz. tanuló iskola bővítésére 100 fő új otthont (kollégiumot) és 3 tantermet” kívántak erre a területre építeni. A '60-as évek közepére azonban az eredeti tervek megváltoztak. Az 1024/1965 (VI.27.) sz. kormányhatározat kimondta, hogy az Építésügyi Minisztérium szakmai irányításával az „építőipar szakember szükségletének biztosítása érdekében Debrecenben Felsőfokú Építőgépészeti Technikumot kell létesíteni”.

A Műszaki Kar jogelőd intézményének létesítésével kapcsolatos előkészületek már 1963-ban megkezdődtek. A kivitelezési tervek – a Hilton Szálló tervezőjeként ismertté vált – Pintér Béla irányításával 1964-re készültek el. A tervek jóváhagyása után gyors ütemben folyt a Felsőfokú Épületgépészeti Technikum építése. A közel 50 millió forint költségvetésű új épület átadására 1966. szeptember 13-án került sor, de az oktatás már

az 1965/66-os tanévben elkezdődött. A Varga utcai középfokú építőipari technikum épületében 1965 őszén 80 építőgépész-hallgató kezdte meg tanulmányait.

1966 szeptemberétől a régió műszaki szakemberigényének kielégítésére, valamint a házigyári és betonelemgyártó ágazat igényeit kielégítendő az építész szakon is beindult az oktatás. 1969-ben mindkét szakon (építész és építőgépész) a levelező oktatás is megkezdődött, s ezzel vált teljessé a Felsőfokú Építőgépészeti Technikum képzési „palettája”. Kezdetekben dr. Barócsi Mihály igazgató és Tóth Péter, valamint Molnár Sándor igazgatóhelyettesek vezették a technikumot.

A hallgatók oktatását a kezdeti időkből két „tanszék” látta el. Az Alapozó Tárgyak Tanszékét dr. Szabó Géza, a Gépelemek-Mechanika Tanszékét pedig Zsiga Ferenc vezette. Az oktatási szervezet kiépítése 1967-re fejeződött be a Császár László irányításával megszervezett Építőgép-szerkezettan Tanszék, továbbá a Nagy Gáborné vezetésével létrehozott Nyelvi Csoport, valamint a Molnár Sándor vezette Tartószerkezetek Tanszék létesítésével. 1967-ben alakult meg a Tervezési Tanszék és az Építésszervezési Tanszék is.

A Felsőfokú Építőgépészeti Technikum 1968-ban adta ki az első oklevelet az építőgépész-, majd pedig az építész szakon végzett hallgatóknak.

Az első jelentős szervezeti változásra 1970-es évek elején került sor. A Művelődési Minisztérium 1972-ben szakbizottságot hozott létre a budapesti Felsőfokú Építőipari és a debreceni Felsőfokú Építőgépészeti Technikum közös műszaki főiskolává való átalakítási lehetőségeinek feltárására. Az ekkor készült jelentés alapján az Elnöki Tanács 1972. évi 15. sz. törvényerejű rendeletével – a két felsőfokú intézmény összevonásával – létrehozta az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolát.

Az új főiskola az 1972 és 1981 közötti időszakban sajátos kari rendszerben működött: Budapesten tevékenykedett az Építőipari Kar három nappali szakkal (magasépítő, mélyépítő, városgazdasági). A fővárosban levelező oktatás magasépítő és városgazdasági szakon folyt.

A Gépészeti Kar és az Építőipari Kar egyes tanszékei Debrecenben működtek, ahol meglehetősen sajátos szervezeti formák között folyt a magasépítési szakon – nappali és levelező tagozaton – a képzés. A nemzetgazdaság és a régió igényei alapján Debrecenben 1980-ban először levelező tagozaton, majd 1984-ben nappali tagozaton is megkezdődött az oktatás mélyépítési szakon is. 1987-ben – hosszas előkészítés után – levelező tagozaton, majd 1988-ban nappali tagozaton is megkezdődött az épületgépészek főiskolai szintű képzése.

A főiskolai mérnökképzés tehát szervezeti kettősségben valósult meg, az Építőipari Kar hallgatóit oktató szakemberek is megosztott tanszékeken tevékenykedtek: az adott tanszékek egyik fele Budapesten volt a tanszékvezetővel együtt, a másik fele Debrecenben tanszékvezető-helyettes irányításával. Kivétel volt a Gépészeti Kar, mert ennek minden tanszéke „csak” Debrecenben volt. (Sokáig különleges helyzetben volt az első nevén Üzemgazdasági- és Kivitelezésszervezési Tanszék, mivel az 1972-es integrációig (a főiskolává alakulásig) nem volt főállású oktatója Debrecenben. Több tantárgy (az

ipargazdaságtan, az építőipari szervezés, a számítástechnika, a jogi ismeretek, a munkavédelem) esetében külső óraadók működtek közre az oktatásban.

A jobbra törekvés vágyát jelezte már ekkoriban is, hogy a főiskola több debreceni oktatója szerzett az idők folyamán egyetemi doktori fokozatot. A kialakult és szélesedő nemzetközi kapcsolatok révén számos oktató vett részt külföldi szakmai tanulmányúton, illetve konferenciákon.

A mérnök-tanári szak 1992-ben indult gépészeti- és építőipari szakirányokkal. Hosszas előkészítés után, 1994-ben sikerült beiskolázni az első műszaki menedzser szakos hallgatókat. A villamos- és a vegyészmérnöki szakok 2000-ben indultak, a környezet-mérnöki képzés pedig 2001-ben kezdődött.

Az oktatás dinamikus fejlődése mellett az 1990-es évektől jelentős szervezeti változások történtek a kar életében. A rendszerváltozást követően az oktatáspolitikában komoly erőfeszítések folytak a szakegyetemi rendszer felszámolására, és a nemzetközi követelményeknek megfelelő „univerzitások” létrehozására. Debrecenben ez a folyamat több lépcsőben valósult meg. 1992-ben a város felsőoktatási intézményei megalakították a Debreceni Egyetemi Szövetséget (DESZ), amely egy hosszabbtávú folyamat keretében tervezte megvalósítani az integrációt. A Műszaki Kar, akkori nevén az Ybl Miklós Műszaki Főiskola Debreceni Főiskolai Egysége aktívan bekapcsolódott a DESZ munkájába, kinyilvánítva ezzel önállósulási szándékát, valamint törekvését, hogy a debreceni felsőoktatáshoz csatlakozzék.

Ezen folyamatok eredményeként a kar a '90-es évek közepére önálló felsőoktatási intézménnyé vált, majd pedig a Kossuth Lajos Tudományegyetemhez csatlakozva, Műszaki Főiskolai Karként működött tovább egészen az ezredfordulóig.

2000-ben újabb jelentős szervezeti változásokra került sor, ekkor jött létre az ország egyik legnagyobb, illetve legszélesebb oktatási spektrumot nyújtó felsőoktatási intézménye, a Debreceni Egyetem. Ezzel a kar életében is új korszak kezdődött...

Fentiekből kitűnően a Debreceni Egyetem Műszaki Kara – a jogelőd intézmények tevékenységét is felvállalva – az idei évben ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját. Az évforduló tiszteletére 2015. május 29. napján délelőtt ünnepi tanácsulást tartott a kar, ahol az előadók felelevenítették a 2000 óta eltelt időszak legfontosabb eredményeit.

Az ünnepi ülésen beszédet tartott Komolay Szabolcs, a kulturális, oktatási és szociális feladatokkal kapcsolatos irányításért, valamint koordinációért felelős alpolgármester, dr. Bartha Elek oktatási rektorhelyettes, dr. Szűcs Edit dékán, illetve a karral hosszú ideje szoros kapcsolatot ápoló cégek képviselőjében Miklóssy Ferenc, a Hajdú-Bihar megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, továbbá Makray Réka, az FAG Hungary Kft. cégvezetője.

Az előadások legfontosabb megállapításaiából szemezgetve az alábbi képet vázolhatjuk fel a kar elmúlt másfél évtizedéről:

A Debreceni Egyetemen 2002-ben került bevezetésre a bolognai modell alapján a többciklusú képzés. Mivel a Műszaki Kar főiskolai szintű képzést nyújtott, első lépésben a BSc szintű mérnökképzést vállalta fel az új rendszerben.

A kar oktató-kutató munkájának szakmai irányítása nyolc tanszék keretében valósul meg, valamennyi tanszékhez szakok tartoznak. A szakokért a szakfelelősök felelnek, akik biztosítják a Képzési és kimeneti követelmények céljainak maradéktalan megvalósulását, az oktatott tananyag megfelelőségét.

A Műszaki Kar nyolc alapképzést és hat mesterképzést indított a 2013/2014-es tanévben: építészmérnöki, építőmérnöki, gépészmérnöki, környezetmérnöki, mechatronikai mérnök, műszaki menedzser alapképzési szak, gépészmérnöki alapképzési szak angol nyelven, mechatronikai mérnök alapképzési szak angol nyelven, környezetmérnöki, létesítménymérnöki, mechatronikai mérnök, műszaki menedzser, településmérnöki, tervező építészmérnöki mesterképzési szak.

A kar a gépészmérnöki alapszakon a duális képzési formát is bevezeti a 2015/16. tanévtől, továbbá folyamatosan törekszik újabb és újabb, a munkaerőpiaci igényeket kielégítő szakok oktatási feltételeinek kialakítására.

Az ülésen kiemelték, hogy a Műszaki Kar K+F tevékenysége az utóbbi években erősödött, ennek jeleként 2008-ban a Debreceni Egyetem Műszaki Kara létrehozta a „Létesítményenergetikai Klasztert”. A klasztert azon cégek és intézmények alapították, amelyek az Észak-alföldi Régióban leginkább elkötelezettek olyan létesítmények építésében, amelyek a gazdaságossági tényezőket is figyelembe véve a lehető legkisebb energiaigénnyel rendelkeznek. A cél elérése érdekében a klaszterben szövetségre lépnek a tervezésben, a kivitelezésben és az üzemeltetésben működő vállalkozások, de a tagok között van befektetésekkel, kutatással és fejlesztéssel foglalkozó cég/intézmény is. A klaszter tagjai (építés-, építőipari, épületgépészeti cégek) tevékenységükkel képviselik mindazokat a szakmai területeket, amelyek egy létesítmény megvalósításához elengedhetetlenek. Megalapítása óta a klaszterhez három cég és egy önkormányzat csatlakozott.

A Műszaki Kar oktatói létszáma a 2013/2014-es tanévben 78 fő volt, amelyből 41 oktató tudományos fokozattal (PhD, DLA) rendelkezett. A kar stratégiai célkitűzése továbbra is a tudományos fokozattal rendelkezők számának emelése.

Elhangzott az ünnepi ülésen, hogy a Műszaki Kar tudományos tevékenysége több területre is kiterjed, mind az alap kutatások, mind az alkalmazott kutatások területén. Az elmúlt évtizedben kiemelkedő eredményeket értek el úgy az energetika, mint a gépjárműtechnika, az anyagtudomány és a mechatronika területén is. Ehhez természetesen szükség volt a kutatási infrastruktúra felújítására, a kutatólaboratóriumok és a műszerpark modernizálására. Ezt hazai és nemzetközi pályázatok támogatásával valósították meg. Számos hazai és nemzetközi finanszírozású kutatási projektben játszottak meghatározó szerepet, de jelentős volumenben végeztek kutatási és fejlesztési munkát ipari szereplők számára is. Az alap kutatási projektek eredményeit a kutatók rangos nemzetközi folyóiratokban publikálták. Ennek eredményeként az elmúlt évtizedben a karról

kikerülő közlemények impaktfaktorban mért teljesítménye csaknem megháromszorozódott.

A projektek megvalósítása során lehetőség nyílt a fiatal kutatók számára, hogy nemzetközi közegben mérassék meg magukat, hiszen számos hazai és nemzetközi együttműködésben vesznek részt úgy felsőoktatási intézményekkel, mint kutatóintézetekkel: Chuo Egyetem, Padovai Egyetem, ÍSOR Iceland Geosurvey, Reading Egyetem, Izlandi Energiahivatal, Yingli Solar, Temesvári Nyugati Egyetem, Kassai Műszaki Egyetem, Dán Műszaki Egyetem, Maribori Egyetem, Erciyes Egyetem.

Az ipari kutatási projektek eredményeként több szabadalmi bejelentés is készült, melyet benyújtottak a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához.

Az elmúlt évek során a vezető oktatók közül többen témavezetői feladatokat is vállalnak a Debreceni Egyetem Doktori Iskoláiban. A Földtudományi Doktori Iskolában külön alprogramot alapítottak „*Fenntartható energetika*” címmel. Több sikeres PhD-dolgozat nemzetközi együttműködés keretében készült.

2010-ben a kar megalapította az „*International Review of Applied Sciences and Engineering*” című tudományos folyóiratot, mely az Akadémiai Kiadó gondozásában jelenik meg.

A Műszaki Kar által hagyományosan évente megrendezett konferencia az utóbbi években egyre inkább nemzetközi jelleget ölt, hiszen az előadók és a résztvevők immár 14 országból érkeznek, s így lehetőség nyílik a nemzetközi kapcsolataink elmélyítésére és további bővítésére.

A kar a nemzetközi követelményeknek megfelelő, konvertálható tudást és gyakorlati ismereteket biztosító, folyamatosan megújuló képzések keretében próbál a kor követelményeinek és a hallgatói igényeknek megfelelni.

Dékán asszony beszédében kiemelten megköszönte a vezetőtársainak, az oktatóknak és a dolgozóknak az elmúlt időszakban a karon, a karért nyújtott fáradhatatlan munkájukat, továbbá kiemelte a Hallgatói Önkormányzattal kialakított gyümölcsöző együttműködés jelentőségét is, amely többek között az 50 éves jubileumi megemlékezés megszervezésében is jól megmutatkozott.

Az ünnepi tanácsulést követően a megjelentek kézhez vehették a kar ünnepi kiadványát, melyből részletesen megismerhetők az elmúlt öt év legjelentősebb eseményei, a fejlődést tükröző változások.

A délután a társegyetemek dékánjainak köszöntőjéről szólt. Mind a hazai jelentős felsőoktatási intézmények, mind a karral kapcsolatot tartó külföldi intézmények vezetői tiszteletüket tették az ünnepségen és hol megható, hol baráti érzéseket tükröző, jó hangulatú szavaikkal emelték a nap fényét.

A megemlékezést egy rendhagyó „kerti party” zárta. A kar vezetése az udvarra invitálta vendégeit, akik az ünnep hangulatát tovább emelve magukra ölthették az 50 éves emblémát megjelenítő, ajándékba kapott „egyenpólót” is. Az grillételek és italok sokaságához kísérőként a Tűzlabda együttes, majd a Vis Maior zenekar, hajnalban pedig

Orvos György DJ szolgáltatott zenei aláfestést. A születésnap közös éneklés mellett alkalom adódott a Műszaki Kar teljes épületét megjelenítő torta felszeletelésére, valamint a pezsgős koccintásra is, melyet a kar dékánjának köszöntő szavai előztek meg.

A jelenlévők számára a legnagyobb örömet azonban az jelentette, hogy együtt ünnepelhetett idős, középkorú és fiatal, hiszen a kar ezen a jeles napon örömmel fogadta a nyugdíjasait, dolgozóit és volt, valamint jelenlegi diákjait is.

